

Ein hyllest til bonden!

Det er sagt mangt eit gullkorn om mat, og det er ikkje rart – for mat må alle ha. Takk til bøndene som tar oppdraget!

Skrive av: inger.slagedal@nlr.no

Det første gud gjorde var å etablere ein hage, ifølge Francis Bacon (1561-1626), ein kjend filosof og føregangsmann på vitskap og metodikk. - Om eg visste at verda gjekk under i morgon ville eg likevel gå ut å plante eit epletre i dag, skal Martin Luther (1483-1546) ha sagt,

den kjende teologen og reformatoren som hang opp sine revolusjonerande tesar i Wittenberg for 500 år sidan. Det er mange slagferdige ordtak om mat, frå Håvamål og frametter med nyare sitat frå meir eller mindre kjende personar.

- Utan mat og drikke duger helten ikkje (ordtak)
- Din mat er din medisin (Hippokrates)
- Det finst ingen meir oppriktig kjærleik enn kjærleiken til mat (George Bernard Shaw)
- Fortel meg kva du et, og eg skal fortelle deg kven du er (Jean Anthelme Brillat-Savarin)
- Min svakheit har alltid vore mat og menn – i den rekkefølga (Dolly Parton)
- Om gud ikkje meinte at me skulle ete dyr, kvifor lagde han dei av kjøt? (John Cleese)
- Ingen mat smaker betre enn den ein et sjølv (Kjell Aukrust)
- Først mat, så moral (Bertholt Brecht)
- Etter ein god middag er me i stand til å tilgje alle - til og med slektningane våre (Oscar Wilde)

Mat på alle fat – ein sjølvsgagt ting for oss, ein ønskedraum for andre. Bønder i heile verda produserer mat; råvarer som kan etast direkte, eller foredlast til nye produkt, jamvel til ferdigmat for dei som kan betale.

Globalt er kring 40 % sysselsett i landbrukssektoren, mange fleire i utviklingsland og mykje færre i industriland. Nokon dyrkar for å overleve, av rein naud, medan andre driv agrobisniss underlagd multi-

nasjonale konsern. Metodane varierer frå det enkle med hakke og spade til monstertraktorar med tridoble dekk og diger reiskap. Big bud 16-v 747 skal vere verdas aller største gardstraktor som veg 48 tonn og er 8 meter lang og 4 meter brei.

Eit stadig større folketal på jorda krev nok mat og ei rettferdig fordeling. Dyrkinga skal vere miljøvenleg, berekraftig og med minst muleg CO₂-utslepp. Ikkje så enkelt å løyse. Landbruket er avhengig av forskning og utvikling for å auke matproduksjonen, og bøndene må sikrast god lønsemd i arbeidet med jord og husdyr. Den nye landbruksmeldinga talar om kostnadseffektivt matproduksjon.

Mykje nytt er på gang som roboten Thorvald som er utvikla på NMBU Ås. Han køyrer rundt som ein fjernstyrd bil og kan både så og halde nede ugras. Robotar er billegare enn traktorar, mykje mindre enn Big Bud, og dei pakkar ikkje jorda. I nær framtid kan slikt intelligent verktøy endre landbruket til å bli meir berekraftig og effektivt. Satellittar, dronar og robotar gjer det enklare å gjødsle nøyaktig etter behov, redusere plantevernmiddel med inntil 90 %, redusere klimagassutslepp, auke matproduksjonen og gje betre lønsemd for bonden - også i økologisk landbruk; tenk ein robot som fer rundt og plukkar *Rumex longifolius*.

Same kva:

Til mat og klede
den mann hev trong
som hev i fjell fari.
(Håvamål)

Me treng mat. Me likar mat. Me blir blidare av mat og mat er sosialt. Det viktigaste er at det er mange nok bønder til å dyrke mat for ni milliardar menneske i ei ikkje altfor fjern framtid.

Ei hylling av verdas verkeleg eldste yrke☺

Med ønske om eit godt og rikt matår!

Dagleg leiar Inger Birkeland Slågedal